

Integrerings- og
mangfoldsdirektoratet

INTEGRERINGSBAROMETERET 2013/14

Undersøkellesdesign

Pnr 13101570

Norsk Gallup Institutt AS

Kirkegata 20, Postboks 240 Sentrum, N-0103 Oslo

t +47 911 11 600 f +47 23 29 16 01

e info@tns-gallup.no www.tns-gallup.no

Org nr NO 890 660 002 MVA

1. UNDERSØKELSESDSIGN

1.1 Innledning

TNS Gallup har gjennomført kartleggingen av befolkningens holdninger til innvandring, integrering og mangfold – Integreringsbarometeret 2013/14 – på oppdrag fra IMDi.

Undersøkelsen er en videreføring av seks tilsvarende undersøkelser gjennomført regelmessig siden 2005. Undersøkelsesdesignet er imidlertid justert noe de ulike årene. Noen gamle spørsmål er fjernet og nye lagt til, mens utvalgsdesignet er tilpasset respondentens tilgjengelighet.

Endelig er et nytt element tilført årets undersøkelse, da det har blitt trukket egne utvalg i ti innvandringsgrupper, og et utvalg av norskfødte barn av innvandrere. Resultatene fra innvandringsutvalgene vil bli analysert og publisert for seg (tentativt april 2015).

Denne redegjørelsen for undersøkelsesdesign omhandler derfor det generelle befolkningsutvalget¹.

1.2 Målgruppe

Barometerets målgruppe er den voksne befolkningen 15 år og eldre (Tabell 1).

Tabell 1. Populasjon etter alder, kjønn og bosted. Prosent, N=4.123.891.

REGION	KJØNN	ALDER				Total
		15-29	30-44	45-59	60+	
Oslo/Akershus	Mann	3,0	3,6	2,9	2,3	11,8
	Kvinne	3,0	3,4	2,7	2,7	11,8
	Total	5,9	7,1	5,6	5,0	23,6
Rest Østland	Mann	3,1	3,3	3,5	3,5	13,4
	Kvinne	2,9	3,2	3,4	4,0	13,5
	Total	6,0	6,5	6,9	7,5	26,8
Sør/Vestland	Mann	4,2	4,3	3,9	3,6	16,0
	Kvinne	3,9	3,9	3,7	4,0	15,5
	Total	8,1	8,2	7,6	7,6	31,4
Tr.lag/NordNorge	Mann	2,4	2,3	2,3	2,3	9,2
	Kvinne	2,2	2,1	2,2	2,5	9,0
	Total	4,6	4,4	4,5	4,8	18,2
Total	Mann	12,6	13,4	12,6	11,8	50,3
	Kvinne	12,0	12,7	12,0	13,1	49,7
	Total	24,6	26,1	24,5	24,9	100,0

1.3 Utvalgsramme

I de tidligste Integreringsbarometrene ble undersøkelsens populasjon hentet fra Folkeregisteret, og spørreskjema ble sendt ut med ordinær post. Som følge av synkende respons i befolkningen generelt sett, og behov for å redusere datainnsamlingskostnader, er metoden de senere årene gradvis dreiet i retning av web-skjema, rettet mot aksesspaneler. I 2012 ble panel benyttet i sin helhet. I 2013 er ordinært postalutvalg tilrettelagt, som supplement til panelutvalget, tilsvarende undersøkelsene i perioden 2008-2010.

Undersøkelsespopulasjonen er i 2013 definert ved:

- TNS Gallups aksesspanel.
- Et befolkningsutvalg hentet fra TNS Gallups befolkningsregister.

¹ Dette er en forkortet versjon av TNS Gallup sin redegjørelse for undersøkelsesdesign, tilrettelagt av IMDi.

1.4 Utvalgstreking

Utvalgstrekingen varierer noe mellom de to utvalgene, samtidig som begge er tilrettelagt som sannsynlighetsutvalg.

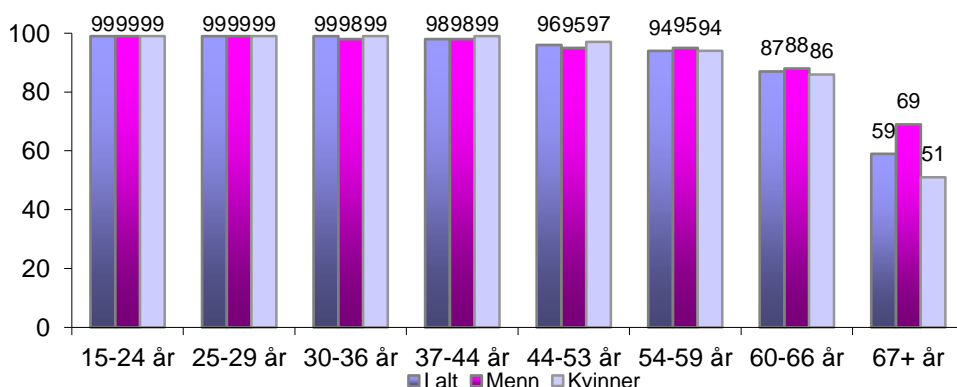
Befolkningsutvalg - panel

GallupPanelet er et forhåndsrekruttert utvalg av personer over 15 år som er villige til å delta i undersøkelser (p.t. ca. 50.000 personer). Deltagerne er *tilfeldig* rekrutterte gjennom andre telefon- (fast- og mobil) og postale undersøkelser, og utgjør et *aktivt* panel. Panelet er sertifisert i henhold til ISO 26362.

Panelets størrelse tilsier at det er mulig å trekke tilnærmet befolkningsrepresentative utvalg fra dette til ulike undersøkelser. Paneldeltakernes bakgrunnskjennetegn er allerede kartlagt, og brukes til å rette undersøkelsen direkte mot målgruppen. Panelutvalg kan dermed tilrettelegges med større grad av presisjon enn hva som vanligvis er mulig gjennom andre metoder, ettersom paneldeltakernes bakgrunn er kjent på utsendingstidspunktet.

Ettersom de fleste nordmenn etter hvert har fått nettilgang, brukes nettet i stigende utstrekning til intervjuundersøkelser. I 2012 har 91 % av befolkningen 15 år og eldre, internetttilgang, i aldersgruppen 15-80 år er penetrasjonen 93 %. Internettpenetrasjonen faller fra fylte 60 år (Figur 1), særlig blant kvinner. Dessuten er internettbefolkningens utdanningsnivå noe høyere enn i befolkningen totalt sett.

Figur 1. Internettpenetrasjon i den norske befolkningen etter kjønn og alder. Prosent.

Panelutvalget er forhåndsstratifisert etter alder, kjønn, bosted og utdanningsnivå, og er trukket tilfeldig innenfor strata. Spørreskjemaet er sendt ut som e-post med invitasjon til deltakelse, sammen med link til spørreskjemaets adresse på Internett.

Befolkningsutvalg - postal

TNS Gallups befolkningsregister er basert på ulike kilder (skatteregistre, postens adresseregister, telefonkataloger, o.l.). Registeret oppdateres fortløpende. 95 % av alle oppføringer på mobil og fasttelefon og 98 % av alle postadresser, av dem som har oppgitt adresse, er til enhver tid korrekte. Registeret har imidlertid noe underdekning av personer under 18 år, da disse sjeldnere enn den øvrige befolkningen er i kontakt med de registrene utvalget hentes fra.

Befolkningsutvalget er trukket tilfeldig fra målgruppen, og utgjør brutto 1300 respondenter.

1.5 Utvalgsstørrelse

Ønsket befolkningsutvalg er 1.000 respondenter i panelutvalget og 300 respondenter i postalutvalget (tilsvarende utvalgsstørrelsen de siste årene).

2. DATAINNSAMLING

2.1 Metode

Undersøkelsen er, som nevnt ovenfor, gjennomført dels med postalskjema dels som web-intervju. Panelistene deltar per definisjon på web. De postalutsendte skjemaene kunne også besvares på Internett, og i nettversjonen på norsk eller på engelsk.

2.2 Spørreskjemaet

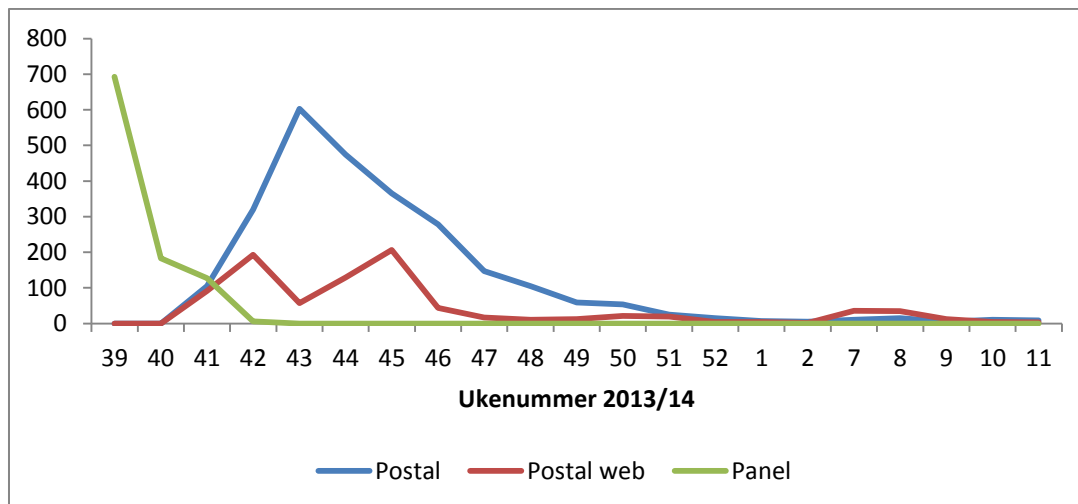
Undersøkelsens spørreskjema er designet av IMDi, og bygger på det skjemaet som ble tilrettelagt i det første Integreringsbarometeret. Det er imidlertid justert fortløpende i de påfølgende gjennomføringene.

Spørreskjemaet består i 2013 av 50 spørsmål, der flere er integrerte i batterier – og flere har filtre.

2.3 Feltperiode

Datainnsamling med panelutvalg gjennomføres normalt i løpet av halvannen uke. Postalutsending tar gjerne fire-seks uker, inklusive påminnelse. I dette tilfellet ble det imidlertid også gjennomført datainnsamling blant ti innvandrergupper og norskfødte av innvandrere. Datainnsamling blant innvandrere er mer krevende enn for standard befolkningsutvalg. Det ble derfor lagt opp til en relativt lang datainnsamlingsperiode totalt sett, inklusive telefon- og SMS-påminnelse til innvandrerespondenter som ikke besvarte den første postale påminnelsen (Figur 2).

Figur 2. Innkost per uke etter metode. Antall respondenter.

Undersøkelsen ble sendt ut uke 38, 2013:²

- Panelutvalget mottok påminnelse uke 39, og datainnsamlingen ble avsluttet uke 42.
- Postalutvalget mottok første påminnelse i uke 41.

² Innkostdato for postalutvalget er tentativ, da post ofte blir liggende en kortere periode hos Posten, før det videresendes TNS i samlet forsendelse.

- Feltarbeidet for postalutvalgene (både det generelle og innvandrertutvalgene) ble avsluttet uke 11, 2014.

3. ENDELIG UTVALG

3.1 Respons

Tilbakemeldingen i de to utvalgene er varierende, dels som følge av respondentenes tilgjengelighet, dels som følge av datainnsamlingsmetoden.

Panelutvalget

Responser i en undersøkelse rettet mot et aksesspanel vil være høyere enn i standard befolkningsutvalg, ettersom respondentene er forhåndsrekrutterte til å delta. I et høykvalitetspanel vil gjerne rundt halvparten av de utsendte skjemaene bli besvart.

Undersøkelsen ble sendt ut til 2.060 panelrespondenter. Utvalget «oversamples» i utgangspunktet ikke ut over forventet innkomst: Selv om dette vil kunne gi raskere gjennomføring, vil personer som er lett tilgjengelige kunne bli overrepresenterte i utvalget (Tabell 2).

Tabell 2. Respons panelutvalget. Antall.

	Antall respondenter
Utsendinger	2060
Ikke kontakt	882
Kontakt	1178
Frafall:	
Ufullstendig	53
Vil ikke delta – selvscreening i følgebrev	115
Skjema åpnet etter stengning av undersøkelsen	0
Teknisk problem	1
Intevju	1009

Skjemaet ble åpnet av 1.178 respondenter (57 %). Blant disse returnerte 53 respondenter ikke fullstendig besvarelse, mens 115 åpnet e-posten uten å klikke på spørreskjemalinken. De 1.009 respondentene, som har besvart undersøkelsen, utgjør 86 % av de kontaktede og 49 % av de utsendte skjemaene.

Ettersom undersøkelsen stenges når ønsket antall respondenter er oppnådd, har de sist ankomne respondentene ikke hatt anledning til å delta, og responsen underestimeres i så fall eventuelt i forhold til totalt antall utsendte skjemaer.

Postalutvalget

Av 1.300 utsendte skjema i postalutvalget til den norske befolkningen, kom 42 (3 %) i retur grunnet flytting, adressefeil etc. 281 skjema ble returnert i utfylt stand (22 % respons). Blant besvarelsene returnerte 202 postalskjema, 79 web-besvarelse.

Postalutvalgets respons er i så måte litt lavere enn i de tidligere Integreringsbarometrene, der den har ligget på rundt 30%.

Tabell 3 viser brutto-, og nettoutvalg og respons for integreringsbarometeret 2005-2013.

Tabell 3. Integreringsbarometeret 2005-13/14. Brutto-, og nettoutvalg og respons. Prosent.

Metode	Brutto	Retur	Netto	Postal respons
2005 Postal-CATI-verving	-	-	1203	64
2006 Postal-CATI-purring	-	-	948	39
2008 Postal Postalsvar-web Web Sum	1200	45	274 82 801 1157	31
2009 Postal Postalsvar-web Web Sum	1400	28	328 34 969 1331	27
2010 Postal Postalsvar-web Web Sum	1400	32	325 86 969 1380	30
2012 Web	4000		1400	(Ikke relevant)
2013 Postal - befolkning Postalsvar-web: befolkning Web - befolkning	1300 15800	42 916	202 79 1009	22

3.2 Endelig utvalg

De endelige utvalgene sammenliknes med befolkningskjennetegn, så langt det er mulig, for å vurdere eventuelle systematiske trekk ved datainnsamlingen.

Det endelige befolkningsutvalget består som nevnt av et panelutvalg og et postalutvalg. Mens panelutvalget er forhåndsstratifisert etter alder, kjønn, bosted og utdanning, gjelder de tre første kriteriene for postalutvalget.

Hensikten med postalutvalget er å komplettere panelutvalget med ikke-forhåndsrekrutterte respondenter³. Utvalget vil da også kunne tilføres respondenter som ikke er på nett, selv om denne andelen vil være begrenset når nettpenetrasjonen i befolkningen er over 80 % (Tabell 4).

Sammenstilt med befolkningsfordelingen (Tabell 1), ser vi at aldersgruppen under 30 år er noe underrepresentert, til fordel for respondenter 45 år og eldre. De kjønns- og geografiske fordelingene følger befolkningen.

³ Ettersom panelundersøkelsene gjennomføres på Internett, vil panelistene per definisjon ha nettilgang. Dette medfører at de avviker noe fra hele befolkningen, ettersom eldre personer - særlig eldre kvinner og personer med lavt utdanningsnivå - i mindre grad er på nett enn andre.

Tabell 4. Netto befolkningsutvalg (uvektet) etter alder, kjønn og bosted. Prosent, n=1.290.

REGION	KJØNN	ALDER				Total
		15-29	30-44	45-59	60+	
Oslo(Akershus)	Mann	1.4	3.3	3.7	2.7	11.1
	Kvinne	2.4	3.6	3.4	3.4	12.8
	Sum	3.8	6.9	7.1	6.1	24.0
Rest Østlanbd	Mann	1.8	3.4	4.5	4.1	13.9
	Kvinne	1.7	3.1	4.0	4.2	13.0
	Sum	3.5	6.5	8.5	8.3	26.8
Sør-/Vestland	Mann	1.8	4.6	4.9	4.1	15.4
	Kvinne	2.6	3.3	4.6	5.0	15.4
	Sum	4.4	7.9	9.5	9.1	30.8
Tr.lag/N.Norge	Mann	1.1	1.7	2.7	3.3	8.8
	Kvinne	1.7	2.5	2.6	2.7	9.6
	Sum	2.8	4.2	5.4	6.0	18.4
Total	Mann	6.1	13.1	15.8	14.2	49.2
	Kvinne	8.4	12.5	14.6	15.3	50.8
	Total	14.5	25.5	30.4	29.6	100.0

Tabell 5 viser uvektet befolkningsutvalg etter demografiske bakgrunnskjennetegn i hele perioden undersøkelsen har vært gjennomført (2005-2013/14).

Tabell 5. Integreringsbarometeret 2005-13/14. Uvektet befolkningsutvalg etter demografiske bakgrunnskjennetegn. Prosent.

	2005	2006	2008	2009	2010	2012	2013
Kjønn							
Mann	47	50	48	48	49	51	49
Kvinne	53	50	51	51	51	49	51
Ukjent	0	0	1	1	0	0	0
Alder							
15-29	15	18	17	15	17	24	14
30-44	30	29	25	26	24	26	25
45-59	29	26	27	25	27	24	30
60+	26	27	31	34	29	26	30
Ukjent	0	0	0	0	3	0	0
Bosted							
Sentrale østland	22	25	24	22	25	23	24
Østlandet ellers	26	28	27	22	28	27	27
Sør-Vestland	33	29	30	27	28	31	30
Trøndelag/Nord-Norge	19	18	17	16	18	19	18
Ukjent			2	13	1	0	0
Utdanningsnivå							
Grunnskole	19	21	15	21	19	13	13
Videregående	37	35	48	40	26	26	46
Høgskole/Universitet	41	40	35	37	53	59	39
Ukjent	3	3	2	2	2	1	1
Yrkesaktivitet							
Yrkesaktivitet	60	59	62	58	65	59	61
Elev/student	9	10	8	10	8	15	9
Pensjonist	20	21	17	14	13	1	18
Ufør	2	1	7	11	9	15	6
På tiltak	1	1	0	2	2	5	1
Annet	8	8	6	5	3	5	5
Sum alle kolonner	100	100	100	100	100	100	100
Antall	1203	948	1157	1331	1380	1400	1290

Utdannings- og yrkeskategoriene er justert fra og med 2010.

Befolkningsutvalget inneholder om lag 10 % personer med innvandrerbakgrunn. Dette er som forventet, gitt at det er et tilfeldig befolkningsutvalg, samtidig som andelen med innvandrerbakgrunn i utvalget er litt lavere enn i befolkningen.

Vi nevnte ovenfor at internettpopulasjonen har et noe høyere utdanningsnivå enn befolkningen for øvrig. Samtidig så vi at Integreringsbarometerets 2012-utvalg, som da var et rent panelutvalg, hadde et høyere utdanningsnivå enn tidligere. Utdanningsnivå er en kritisk faktor i utvalgsdesignet, ettersom holdningene til innvandring og integrering i

de tidligere integreringsbarometrene varierer systematisk med utdanningsnivå. Panelutvalget er i årene utenom 2012 derfor stratifisert etter utdanning (over- og under høyskole/universitetsutdanning) og/eller vektet for utdanning i etterkant.

Utdanningsnivået, slik det rapporteres av respondentene i utvalgsundersøkelser, lar seg imidlertid ikke uten videre sammenlikne med offisiell utdanningsstatistikk (Tabell 6).

Tabell 6. Befolkning og panelutvalg etter utdanningsnivå. Prosent.

HØYESTE FULLFØRTE UTDANNING	Befolkning 16 år og eldre, 2012*	Utvalg 15 år og eldre
Grunnskole/videregående skole	70,2	59,3
Universitet/høgskole	29,9	40,7
Total	4.061.984	1.286
N/n	100,1	100

* <http://www.ssb.no/utdanning/statistikker/utniv>

Dels er aldersintervallene ulike og undersøkelsens begreper er ikke eksakt sammenliknbare med begrepene anvendt i offentlig statistikk (Utdanningsstatistikken tar blant annet hensyn til hvilket år utdanningen er avsluttet). Dessuten vil respondentene ha vansker med å plassere seg i forhold til de "offisielle" kriteriene. Endelig tenderer respondentene til å overrapportere eget utdanningsnivå. Dette gjelder særlig i forhold til korte utdanninger ut over videregående skole, som av respondentene selv betraktes som «Høyskoleutdanning inntil 4 år», uten at de er avsluttede høyskoleutdanninger i definitorisk forstand. Sammenstillingen av utvalget med befolkningen er derfor tentativ.

Befolkningsutvalget viser, med disse forbeholdene, et litt høyere utdanningsnivå enn befolkningen. Dette skyldes særlig at postalutvalget har et høyere utdanningsnivå (46 % med universitets-høgskoleutdanning), selv om nivået også er noe høyere enn befolkningen i panelutvalget (38 %).

Tabellen må også betraktes i lys av at ordinære befolkningsutvalg normalt viser betydelig overrepresentasjon av personer med universitet-/høyskoleutdanning (som til sammen gjerne utgjør halvparten av respondentene – tilsvarende postaldelen). Panelutvalgets tilpasning bidrar således til å trekke det samlede utdanningsnivået ned i retning av befolkningsfordelingen.⁴

3.3 Vekting av endelig utvalg

I den grad populasjonsinformasjon er kjent, kan den brukes til å korrigere utvalget ved vekting, slik at utvalget i størst mulig grad speiler befolkningen langs kritiske egenskaper. Det vil si, gitt at den generelle populasjonen er godt dokumentert, mens særskilt informasjonen om innvandrere er noe mer begrenset.

De to generelle befolkningsutvalgene, panel og postal, vektes samlet, som følger:

1. Først sjekkes det at respondentene har informasjon på alle vektevariablene (utdanning, alder, kjønn).
2. Utdanningsbakgrunn deles i to kategorier (høy/lav) i henhold til SSB sin inndeling, alder og bosted er delt i 4 kategorier, kjønn i to.
3. Utvalget grupperes i hht vektevariablene og vektes i henhold til den inverse av trekk sannsynligheten.

⁴ Dersom utdanningsfordelingen i *panelbakgrunnen* legges til grunn, utgjør andelen med høy utdanning 29,7 %, som i SSB-befolkningen. Dette kan dels skyldes unøyaktigheter i rapporteringen fra respondentens side, dels faktiske endringer siden siste paneloppdatering.

4. Vektene beregnet i ett trinn. Det vektet samtidig for utdanning og kjønn, ettersom utdanningsnivået er noe høyere blant kvinner enn blant menn.

Tabell 7. Utvalgsvekt etter utvalgskategori.

Befolkningsutvalg:	
Max:	1,95
Min:	0,75
Gj.snitt:	1,00
Std.avvik:	0,24
Antall:	1.285

4.0 Statistisk usikkerhet

4.1 Utvalgsundersøkelser gir usikkerhet

Det vil alltid knytte seg en viss usikkerhet til resultatene når vi spør et utvalg av befolkningen og ønsker å generalisere resultatene til å gjelde hele befolkningen. Usikkerheten, eller feilmarginen, kan beregnes statistisk. Et sentralt mål i denne sammenhengen er standardavviket. Standardavviket beregnes ut fra hvor mye hver enkelt enhet avviker fra gjennomsnittet for alle enhetene i undersøkelsen når det gjelder den egenskapen vi ønsker å måle. Med utgangspunkt i standardavviket kan vi beregne feilmarginen for det aktuelle resultatet. Fastsettelsen av feilmarginen vil også avhenge av hvor stor usikkerhet vi er villige til å akseptere. Det vanlige er å angi feilmarginer basert på 95 prosent sannsynlighet. Dette betyr at hvis vi hadde 100 forskjellige uavhengige utvalg, ville resultatet ligge innenfor de feilmarginene vi oppgir i minst 95 av de 100 undersøkelsene.

Feilmarginene i tabeller og figurer i Integreringsbarometeret uttrykkes i prosentpoeng. Hvis vi for eksempel finner at en egenskap har en oppslutning på 30% i befolkningsutvalget (n=1.290), gir dette en usikkerhetsmargin på +/- 2,6 prosentpoeng. I hele befolkningen kan det da være mellom 27,48 og 32,6 prosent som har denne egenskapen, selv om det mest sannsynlige resultatet er 30 prosent. Tabell 8 kan brukes som et hjelpemiddel ved tolkningen av statistisk usikkerhet for utvalget.

Tabell 8: Feilmarginer ved "uendelighetsutvalg" - når universet er 10 ganger, eller enda større, enn antallet observasjoner. Prosent og antall. 95 % konfidensintervall.

Målgruppe	Populasjon	Utvalgsstørrelse	Svarfordeling					
			5(95%)	10(90%)	20(80%)	30(70%)	40(60%)	50(50%)
Hele befolkningen	4.123.891	1290	1.2	1.7	2.2	2.6	2.7	2.8

Tabellen angir usikkerhetsintervallet for resultater som med 95 % sannsynlighet inneholder det sanne resultat. Usikkerhetsmarginene varierer både med utvalgets størrelse og den faktiske prosentfordelingen. Jo nærmere fordelingen ligger 50/50%, og jo mindre utvalg, jo større er usikkerheten.

Samtidig øker usikkerheten når vi studerer underkategorier i målgruppene. Dersom vi vurderer oppslutningen til en 30% egenskap blant kvinner i befolkningen (som utgjør 645 respondenter, vil usikkerheten være +/- 3,6 prosentpoeng. (Resultatet for kvinnene i befolkningen ligger i intervallet 26,4 -33,6%).

4.2 Usikkerhet og utvalsrepresentativitet

Den statistiske usikkerheten sier i seg selv ikke noe om utvalgenes representativitet, som her har blitt vurdert for seg.